

Коваленко Євген Сергійович,

аспірант 1-го курсу

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРАВОВА ІНТОЛЕРАНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Безумовною детермінантою успішності діяльності в будь-якому напрямку є дотримання професійної (трудової, службової, військової) дисципліни. У професіях, пов'язаних з проходженням служби (військової служби, служби в правоохоронних органах та ін.), ця теза набуває особливого значення. Так, в сучасному суспільстві обґрунтовано і давно вкоренилася думка про те, що армія не може існувати без дотримання особовим складом військової дисципліни. В першу чергу це пов'язано з особливостями проходження військової служби, субординацією, чіткою регламентацією діяльності та поведінки

військовослужбовців, необхідністю суворого і точного дотримання вимог військових статутів, наказів, вказівок, інструкцій і настанов. Хоча і у представників інших видів професій (наприклад, педагогів, лікарів, диспетчерів, менеджерів та ін.) йдеться про безумовне дотримання трудової дисципліни, але в силових відомствах вимоги до її дотримання є набагато суворішими. Можна вважати, що військова дисципліна є своєрідною основою боєздатності Збройних Сил. Саме тому питання дотримання і підтримки дисципліни військовослужбовцями часто стають предметом різних наукових пошуків.

Як юридична, так і військова психологія активно займаються вивченням феноменів «девіантна поведінка» і «військова дисципліна» протягом уже майже двох століть. Розглядаються різні підходи до нормативної та девіантної поведінки, дисциплінованості, відповідальності, самоконтролю правоохоронців та військовослужбовців. Так тією чи іншою мірою вищевказані питання порушувалися в працях О.М. Бандурки, В.І. Барка, О.О. Євдокімової, О.В. Землянської, І.В. Клименка, О.С. Колесніченка, О.І. Федоренко, Д.В. Швеця і ін., морально-виховний аспект дисциплінування центровано в роботах О. Кислова, А. Навроцького, В. Халтуріна та ін. Вченими широко аналізуються різні проблеми забезпечення надійності професійної діяльності, діагностики та профілактики девіантної поведінки військовослужбовців.

Найбільшим потрясінням українського сьогодення є ведення на території країни бойових дій, які за своєю повномасштабністю та людськими втратами прирівнюються до війни. Незавжди достатній рівень психологічної готовності особового складу сил безпеки та оборони України іноді не дозволяв військовослужбовцям встигати адаптуватися фізично та психологічно до бойових дій, до смерті та насилля (О. Колесніченко). Ці та інші чинники, як і сама ситуація війни, що характеризується надекстремальним впливом на психіку людини, викликаючи у неї психологічну травму, призвели до того, що більшість військовослужбовців та правоохоронців, які повернулися із зони проведення антитерористичної операції (операції об'єднаних сил), мають

ознаки посттравматичного стресового розладу, які впливають на подальше життя і правову поведінку людей.

Провідна роль у вирішенні питань щодо поведінкових девіацій логічно відводиться психологічній діагностиці особистісних особливостей. Однак, тут важлива не тільки оцінка ступеня дисциплінованості у конкретних індивідів, а й динаміка розвитку схильності до дотримання (порушення) дисципліни у військовослужбовців. Так в численних сучасних публікаціях, присвячених проблемі дисциплінування особового складу, вказується на актуальність превентивної психодіагностики схильності військовослужбовців до різних девіацій поведінки.

Проведений нами аналіз спеціальної літератури і діючої практики показав, що форм прояву і причин порушення як службової (військової), так і соціальної поведінки існує безліч. Однак в діагностиці професійної надійності, прагнення до точного і усвідомленого слідування встановленим правилам особистісним предикатам девіантної поведінки має відводитися першорядна роль.

Вивченням деформацій правової свідомості займалися О.Р. Ратинов, В.М. Сапогів, О.Е. Схопчик і ін. Однак у наявних роботах лише частково розглянуті проблеми педагогічної корекції деформацій правової свідомості, тобто правової інтолерантності. НА нашу думку є актуальним дослідження, яке полягатиме в розробці наукових і прикладних положень виникнення та корекції проявів правової інтолерантності військовослужбовців.

Перспективою такої роботи має стати розробка психологічної програми з профілактики та попередження неправової поведінки військовослужбовців.

Список бібліографічних посилань

1. Євдокімова О.О., Заворотний В.І. Посттравматичні стресові розлади, гострі та віддалені, як наслідок участі у воєнних діях. *Право і безпека*. Харків : ХНУВС, 2014. № 3(54). С.207-212.
2. Колесніченко О. С. Засади бойової психологічної травматизації військовослужбовців Національної гвардії України : монографія. Х. : НА НГУ, 2018. 488с.

Науковий керівник: *Євдокімова Олена Олександрівна, завідувач кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор.*